

Özet

Prof. Wendy Brown batı özgürlüğünün sorunlu miraslarını ele almakta ve bu mirasların neoliberal bir vizyonun parçası olmadığını ancak kasıtsız bir şekilde neoliberal sebeplerden dolayı ortaya çıktığını iddia etmektedir. Liberalizmin daha da ileri giderek özgürlük kavramını, bağımsızlık ve demokrasiden ayırarak bireylerin siyasi yada kişisel gücün izinsiz müdahalesine karşı korunması haline getirdiğini ileri sürmektedir. Prof. Brown ayrıca ırk, toplumsal cinsiyet ve ekolojik politikalara ilişkin mücadeleler başta olmak üzere batının özgürlüğe ilişkin diğer sorunlu miraslarını tartışmaktadır.

Neoliberalizmin Harabelerinden Nereye?

Prof. Wendy Brown

Prof. Brown batı özgürlüğünün sorunlu mirasları ile liberalizmin ve neoliberalizmin özgürlük kavramına etkilerini ele almaktadır. İlk sorunlu mirasın, kadınlar, köleler, serfler, yerliler gibi gruplar başta olmak üzere bir çok insanın özgürlükten mahkum olmasına ve bu insanların yönetilmesi ve sömürülmesine ilişkin olduğunu iddia etmektedir. Özgürlüğün hiçbir zaman silah olarak kullanılmadığını ve Batı'daki yaygın olan biçiminin her zaman egemenlik ve sömürme hakkına dayandığını düşünmektedir. Nitekim, imparatorluğa ve sömürgecilığe, köleliğe ve erkek üstünlüğüne meydan okuyup özgürleşme hareketlerini onaylarken, eleştirel düşünürler son yıllarda özgürlüğün beyaz erkek üstünlüğünü, sömürgeci zihniyetin zenginlikleri gasp etmesi ve bunu kendine hak görmesine zemin sağladığını ve bunu meşrulaştırdığını ayrıntılı olarak göstermişlerdir.

21. yüzyılda özgürlük kavramının içeriğini inceleyen Prof. Brown, dünyanın modern tarihin belki de en az demokratik olan özgürlük anlayış ve uygulamalarının neler olduğuna tanık olduğunu ve bugün özgürlüğün halihazırda bozulmuş olan siyasi ve toplumsal yapıları daha da ayrıştıran ve daha da kötüleştiren bir düzen olduğunu ileri sürmektedir. Prof. Brown'a göre, özgürlük, halk sağlığı hükümlerini hiçe saymanın, hastalıklar ve iklim değişikliği bilimini ve gerçeklerini reddetmenin, görünüşte bilimsel olan ortamlarda agresif, cahilce bildirimlerin bir himayesi konumundadır. Seküler özgürlüğün dini azınlıkların zulme uğradığı ve dini özgürlüğün ise kadınların ve LGBT haklarının kısıtlandığı bir kalkan olduğunu öne sürmektedir.

Dünya modern tarihin belki de en az demokratik olan özgürlük anlayış ve uygulamalarının neler olduğuna tanık olmaktadır.

Klasik liberalizmin özgürlüğün bireyler için iyi bir şey olduğu şeklindeki vaadi, eşit olmayan kanunlara katılmak zorunda kalan toplumsal güçleri görmezden geldiği için, bugün bu toplumsal güçlerin özgürlüğü fanatik bir şekilde savunmasına sebep olan siyasi oluşumun anti-demokratik ve otoriter liberalizm olduğunu ileri sürmektedir. Prof. Brown'a göre, özelde halk egemenliğinden ve genelde demokratikleşmeden mahrum bırakılan, neo-liberalizm kaynaklı toplumsal çözümlerle canlanan bu tür bir özgürlük, devletçilik karşıtı olmanın ötesindedir; demokrasi, siyaset, toplum ve zaman zaman yaşam karşıtıdır.

07 Haziran 2022

Özgürlük, popüler dilde esaretten kurtulma anlamına gelse de, Batı'daki yinelemeleri ve uygulamaları beyazlığı, erilliği, sömürge ve imparatorluk haklarını güvence altına alma ve daha da genişletme, hatta bu hakka meydan okumalara karşı koymada hayati öneme sahip olmuştur. Milliyetçiler, dini ataerkilleri ve sıradan kapitalistler bugün mülkiyet düzenlemesi, eşitlik ve sosyal adalet reformunun her yarasını özgürlüklerinin totaliter bir ihlali olarak eleştirirken bu mirası kullanmaktadırlar.

Prof. Brown'a göre; antik dönemde özgürlüğü güvence altına alan ve onu şekillendiren şey kölelikti. Siyaset teorisinin cinsiyetçi ve uygarlığı konu alan söylemi olarak özgürlüğün Aristoteles'in bir yanda özgür, mülk sahibi erkekler ile diğer yanda doğası gereği yönetilmek üzere tasarlanmış kadınlar, köleler, işçiler arasındaki ontolojik ayırım kadar eski olduğunu ileri sürer. Modern liberalizm, John Stuart Mills'in özgürlük yoluyla gerçekleştirilen bireyselliği metheden "Özgürlük Üzerine" adlı eserinde kendi ontolojik versiyonunu içermekte; burada medeni Avrupalı ile dünyanın geri kalanındaki barbarlar arasında, ilkinin yalnızca hak sahibi olmakla kalmadığı, aynı zamanda ikincisini yönetmek ve geliştirmekle ahlaki olarak yükümlü olduğu katı bir ayırım yapıldığını belirtmektedir. Batılı özgürlük idealleri, ortaya çıktıklarından beri güzelliklerini ve güçlerini egemene ve bu egemenliği koruma davasına bağışlamıştır. Bu, kavramamız ve değiştirmemiz gereken önemli bir özgürlük mirasıdır.

Batılı özgürlük idealleri, ortaya çıktıklarından beri güzelliklerini ve güçlerini egemene ve bu egemenliği koruma davasına bağışlamıştır. Bu, kavramamız ve değiştirmemiz gereken önemli bir özgürlük mirasıdır.

Prof. Brown'a göre batı özgürlüğünün; bağımsızlığın ve devrimci sosyal gücün demokratikleşmeden ayrılması yada aynı zamanda siyasal, sosyal ve bireysel özgürlüğün iptal edilmesi anlamına gelen, gücün paylaşıldığı kolektif

determinizm gibi sorunlu diğer mirasları da bulunmaktadır. Özgürlük sahnesi diyebileceğimiz şeyi özellikle iki tür güç oluşturur. Birincisi, yaratılmışlar arasında yalnızca biz insanlar, kendi eserimiz olmasına rağmen kontrolünü kaybettiğimiz güç ilişkileri ve düzenlerini inşa eder, miras alır ve sürdürürüz. Marx, Weber, Foucault, Fanon 101 gibi kendi eserimiz olmasına rağmen, bu güç düzenleri her zaman olmasa da çoğu zaman görünmez ve isimsizdir. Yaratılmışlar arasında yalnızca biz kendi egemenliğimizi yalnızca fiziksel güç veya kaynakların komuta/kontrolü ile değil; bu düzen ve ilişkilerin gerektirdiği karşılıklı bağımlılık, sınıflaştırma ve öznelleşme yoluyla meydana getiririz. Yalnızca bizler, yarattığımız ve yeniden ürettiğimiz, ancak elimizden kaçan güç düzenleri arasında bireysel ve kolektif yaşamlar yaratmak için mücadele ederiz.

Bugün bu, üretim, alışveriş ve tüketim, finans ve teknoloji, kültür ve din ile ırk, cinsiyet, cinsellik, kast ve etnik köken alanlarında sınıf yaratma yöntemlerini zorunlu kılan güçler içermektedir. Ne doğal ne de ilahi olan, insan kastından, yönetiminden veya rızasından kaynaklanan, ancak bunların üstünde olan bu iktidar düzenleri hiyerarşiler, dışlamalar, öznellikler ve ıstırapın yanı sıra yönetim, iktidar ve toplulukları meydana getirir. Bu güçler ne kadar sofistike ve karmaşık, küresel ve saldırgan olursa, özgürlüklere meydan okumaları da o kadar büyük olur. Bu tekil türler üretkenliği ve bunun aracılığıyla kolektif boyun eğdirme potansiyeli, görülen ve liberalizmin sağladığı özgürlük figürü tarafından göz ardı edilen özgürlüklerin ve bir parçasıdır. Nitekim bir birey olarak anlaşılan, kişisel tercih olarak sahip olunan ve uygulanan özgürlük, insanların şekillendirildikleri, üzerlerine yüklenen ve kısıtlandıkları bu dünya yapma güçlerini ellerinden alır.

Prof. Brown, liberalizm tarafından gerçekleştirilen ve özgürlüğün modern liberal ve özellikle neo-liberal formüllerini oluşturan bu yanılsamanın, özgürlüğü bireyde konumlandırıldığı ve onu ister başka kişilerden ister devletten olsun, müdahalesizlikle özdeşleştirdiği için, özgürlüğün anlamını ve kapsama alanını radikal biçimde daralttığını düşünmektedir. Liberalizm, bu güçleri toplamanın ve birlikte ele almanın yollarını sağlamaktan çok, bunlara

07 Haziran 2022

teslim olmamızı kolaylaştırır. Neoliberalizm, bu teslimiyeti, insan yönetimi yerine açıkça piyasa yönetimini tercih etmesiyle tamamlar.

Liberalizm, bu güçleri toplamanın ve birlikte ele almanın yollarını sağlamaktan çok, bunlara teslim olmamızı kolaylaştırır. Neoliberalizm, bu teslimiyeti, insan yönetimi yerine açıkça piyasa yönetimini tercih etmesiyle tamamlar.

Özgürlük sahnesini oluşturan ikinci güç düzeni genelde siyasi olarak adlandırdığımız alanla ilgilidir. Ne tek başına dolaşan ne de içgüdüsel olarak sürüleşen hayvanlar olarak, insanlar her yerdedir ve daima gücün analitik olmayan unsurları için Marx-Weber-Foucault zıttı bir şekilde örgütlenmiştir. Bu, demokrasinin, başkaları tarafından veya ayrı ayrı yönetilmemek için kendimizi birlikte yönetme arzusunun, hayvanlar arasında yalnızca biz insanlara ait olduğu temeldir. İster yoğunlaşmış veya dağınık, ister kurumsallaşmış veya gayri resmi olsun, yönetim güçleri, az önce tartıştığım sosyal güçleri yaratma konusundaki benzersiz kapasitemizden farklı bir türe aittir.

Batı özgürlüğünün üçüncü sıkıntılı mirasının çağımızın kriz alanlarından birisi olan ve devamında antropozantrizm konusunu gündeme getiren iklim krizi olduğunu ifade eder. Özgürlük ve antropozan arasındaki ilişkiye dikkat çekerken, antropozan'ın özgürlükle ilgisinin iklim krizi ve diğer ekolojik kırılma noktalarının kolektif üretkenliğimiz vasıtasıyla gerçekleşen kolektif itaatimizin somut bir örneği olduğu gibi, tarih boyunca yarattığımız sistematik güçleri yönetme veya kontrol etme konusundaki başarısızlığımıza örnek teşkil ettiğini iddia eder.

Sonuç olarak Prof. Brown kesinlikle neoliberalizm kaynaklı özgürlüğün sekteye uğraması şeklinde bir gerçek olduğunu iddia eder. Ona göre özgürlük, neoliberal mantık içinde demokrasi ve toplumdan ayrıştırılmış olmanın

ötesinde, söylemseldir, demokrasiye ve toplum fikrine karşıdır. Özgürlük eşitlik karşıtı ve devlet karşıtıdır ve dolayısıyla sosyal adalete karşı savaşa karşıdır; demokratik hesap verebilirliği reddeder ve o kadar derinden özelleştirilmiştir ki, siyasi otokrazi veya otoriterlikle tamamen uyumludur. Otokratik liberalizmlerin mevcut olması bundandır. Aynı zamanda küreselleşmiş sermayenin etkilerine, onun milyonlarca insanın kökünü kazımasına ve istikrarsızlaştırmasına karşı da bir kin vardır. Bu etkiler kolaylıkla ve sıklıkla diğer faillelere, özellikle göçmenlere, dini azınlıklara, feministlere, ilericiilere, hatta demokrasinin kendisine aktarılır ve küreselleşmenin ürünlerinden biri olarak öfkeli, yabancı düşmanı bir popülizm yaratır.

Yazar Hakkında

Princeton Üniversitesi öğretim üyesi Profesör Wendy Brown günümüzün en önemli siyasi teorisyenleri arasında kabul edilmektedir. Prof. Brown lisans eğitimini *Ekonomi ve Politika* alanında Santa Cruz Kaliforniya Üniversitesinde, yüksek lisans ve doktorasını *Politika* alanında Princeton Üniversitesinde tamamlamıştır. Eleştirel hukuk çalışmaları ve feminist teoriye getirdiği yeni ve eleştirel yaklaşımla tanınan Prof. Brown demokrasi ve egemenlik konularında çalışmalar yapmaktadır. *Manhood and Politics: A Feminist Reading in Political Theory (New Feminist Perspectives)* (1998), *Edgework: Critical Essays on Knowledge and Politics* (2009), *Regulating Aversion: Tolerance in the Age of Identity and Empire* (2009), *Walled States, Waning Sovereignty* (2010), *Undoing the Demos: Neoliberalism's Stealth Revolution: Neoliberalism's Stealth Revolution (Near Future Series)* (2015) *Politics Out of History* (2018), *In the Ruins of Neoliberalism: The Rise of Antidemocratic Politics in the West* (2019) ve *States of Injury: Power and Freedom in Late Modernity* (2020) kitapları dahil olmak üzere çok sayıda bilimsel eseri bulunmaktadır. Türkçeye çevrilmiş dört kitabı bulunan olan Profesör Brown'un uluslararası alanda bir çok eseri ve ödülü bulunmaktadır.

07 Haziran 2022

PROJE HAKKINDA

İnsanlık ve Gezegen İçin Ortak Ufuk Tasavvuru

Dünya son derece sorunlu bir dönemden geçmektedir ve tüm insanlık derin bir kriz içinde görünmektedir. İnsanlık küresel düzeyde olduğu kadar tek tek ülkeler düzeyinde de ciddi ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ve siyasi, krizler yaşamaktadır. Karşı karşıya kalınan meydan okumalar finansal çöküşlerden iklim değişikliğine, uluslararası terörizmden bölgesel çatışmalara, mülteci sorunundan yabancı düşmanlığına kadar çok çeşitli alanlarda ortaya çıkmaktadır.

Yaşanan krizler ve Pandemi ile ağırlaşan sorunlar romantik küreselleşme söylemlerini büyük oranda geçersiz kılmaktadır. Tarih akmaya devam etmektedir. Ancak, insanlığın ortak sorunlarına içe kapanarak, kutuplaşarak, önyargıları artırarak bir cevap bulunamayacağı da çok açıktır. Sorunlarımız ne kadar ağır olursa olsun, asla değiştirilemez bir kader ile karşı karşıya değiliz. Yaşadığımız sorunların esas olarak insanın yaptıklarından kaynaklandığı ve yine insani bir çabayla aşılabileceği inancındayız. Dünyanın birçok bölgesinde yaşanan bu derin krizi aşmak için çok farklı arayışlar olduğunu biliyoruz.

Bilinçli, sabırlı ve ortak bir çaba ile insanlığın yaşadığı sorunları aşabiliriz. Dünyanın çok farklı kültür ve coğrafyalarındaki haysiyetli insanların daha fazla dayanışma göstermesinin vakti çoktan gelmiştir. Tüm kimliklerimizin ötesinde insan onurunu esas alarak konuşma zamanıdır. Hakikati ve adaleti eksen olarak gören onurlu insanların ittifakı, insanlık için yeni bir dayanışma dönemi başlatabilecektir. Onurlu bir gelecek mümkündür. Dünyanın birikimi ile ve dünyaya hitap ederek yürüyecek bu süreçte, Türkiye'nin coğrafi, tarihi ve kültürel özellikleri ile ayrıcalıklı bir konuma sahip olduğuna ve insanlığın bu ortak çabasına ev sahipliği yapabileceğine inanıyoruz.

Proje kapsamındaki hedefimiz, dünyanın önde gelen düşünürlerini bir araya getirerek, gücünü insan haysiyetinden alan, insanlığa ortak bir ufuk sunmak için insanlığın ve gezegenin geleceğini bütünsel bir sinerji ile inşa etmeyi amaçlayan uluslararası bir fikir platformu oluşturmaktır. Kapadokya Üniversitesi olarak bu konudaki vizyonumuz; dünyanın önde gelen düşünürlerinin insanlığın ve gezegenimizin ortak geleceği için tasavvurlarını ortaya koyacakları, gözlemledikleri meydan okumalar ile fırsatları paylaşacakları bir akademik çalışmaya zemin sunmaktır.

Proje hakkında detaylı bilgiye <https://commonhorizon.kapadokya.edu.tr> adresinden ulaşabilirsiniz.

Kapadokya Üniversitesi (<https://kapadokya.edu.tr>) Nevşehir'in Ürgüp ilçesinde yakın dönemde kurulmuş bir vakıf üniversitesidir. Üniversite; çıkış noktası evrensel uygulaması milli olan bir eğitim anlayışıyla, Türkiye'yi 21. Yüzyılı gerçekçi bir şekilde yorumlayabilen ve bundan dolayı görüşleri önem ve değer gören, kendi alanında yetişmiş, bilgisini paylaşmaktan mutluluk duyan ve güvenilir yeni nesil kamuoyu önderleri yetiştirmektedir. Kapadokya Üniversitesi, akademik ve mesleki olmak üzere birbirlerinden feyz alan ve destekleyen iki sütunlu bir sistemi başarılı bir şekilde uygulamaktadır.

KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ
HAKKINDA